

ZAPROSZENIE DO ZGŁASZANIA UWAG DOTYCZĄCYCH INICJATYWY (bez oceny skutków)

TYTUŁ INICJATYWY	Odporność społeczna – zarządzanie ryzykiem klimatycznym w UE
WIODĄCA I ODPOWIEDZIALNY DZIAŁ DG	Dyrekcja Generalna ds. Działań w dziedzinie Klimatu, Dział E1 Przystosowanie się do zmiany klimatu i odporność na zmianę klimatu
PRAWDOPODOBNY INICJATYWY RODZAJ	Komunikat Komisji
ORIENTACYJNY TERMIN	I kwartał 2024 r.
INFORMACJE DODATKOWE	https://climate-adapt.eea.europa.eu/pl/eu-adaptation-policy/key-eu-actions/climate_risk_assessment/index.html/

Niniejszy dokument jest przeznaczony wyłącznie do celów informacyjnych. Nie przesądza on o ostatecznej decyzji Komisji co do tego, czy inicjatywa ta zostanie zrealizowana, ani o jej ostatecznej treści. Wszystkie opisane tu elementy inicjatywy, w tym jej harmonogram, mogą ulec zmianie.

A. Kontekst polityczny, określenie problemu i analiza zgodności z zasadą pomocniczości

Kontekst polityczny

Niniejszy komunikat Komisji wynika z określonego w strategii UE na 2021 r. zobowiązania do sporządzenia ogólnounijnej oceny ryzyka klimatycznego. Przyczynia się również do realizacji celu Europejskiego prawa o klimacie (art. 5), jakim jest zapewnienie ciągłych postępów w zwiększaniu zdolności przystosowawczych, wzmacnianiu odporności i zmniejszaniu wrażliwości na zmianę klimatu.

Jak stwierdzono w ostatnim szóstym sprawozdaniu oceniającym (AR6) Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu (IPCC), zmiana klimatu powoduje nieunikniony wzrost skutków fizycznych. Biorąc pod uwagę coraz więcej dowodów na przyspieszone urzeczywistnienie się ekstremalnych zjawisk pogodowych i innych skutków zmiany klimatu, komunikat ma na celu lepsze przygotowanie UE na zagrożenia, jakie dla społeczeństwa stanowią rosnące zagrożenia klimatyczne. Komunikat będzie oparty na niezależnym naukowym sprawozdaniu z europejskiej oceny ryzyka klimatycznego, które ma zostać opublikowane wiosną 2024 r., i będzie stanowić uzupełnienie oceny postępów w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu na szczeblu krajowym.

Problem, któremu ma zaradzić inicjatywa

Europa ociepla się dwukrotnie szybciej niż średnia światowa, która w 2020 r. osiągnęła już 1,1 °C. Zobowiązania globalne nie przyczyniają się obecnie do osiągnięcia celów porozumienia paryskiego, lecz wskazują na wzrost temperatury o 2,4–2,6 °C do końca stulecia. Aby rozwiązać ten problem, UE podejmuje ambitne działania łagodzące i opowiada się za bardziej zdecydowanymi działaniami na rzecz łagodzenia zmiany klimatu na szczeblu globalnym. Jednocześnie wzrost zagrożeń fizycznych jest nieunikniony w najbliższej przyszłości, niezależnie od scenariusza emisji. Prowadzi do większego wpływu na klimat, co widać w rosnącej częstotliwości ekstremalnych zdarzeń pogodowych w UE i na świecie. Ponadto UE musi być przygotowana, jeżeli globalne działania okażą się niewystarczające lub jeśli system klimatyczny wykaże się wcześniej wrażliwością prowadzącą do gorszych skutków.

Aby ograniczyć wpływ rosnącego ryzyka klimatycznego dla UE i uniknąć sytuacji, w której dzisiejsze decyzje polityczne zwiększają takie ryzyko dla przyszłych pokoleń, należy nimi pilnie i proaktywnie zarządzać. W tym celu decydenci UE muszą podejmować świadome decyzje dotyczące akceptowalnych poziomów ryzyka. Bez takiego przeglądu ryzyka klimatycznego UE narażałaby swoje państwa członkowskie na możliwe do uniknięcia wstrząsy i niestabilność. Ryzyko klimatyczne może się wiązać z innymi czynnikami ryzyka, w tym czynnikami społecznymi (status społeczno-ekonomiczny, płeć, podeszły wiek, warunki zdrowotne i pochodzenie etniczne), czynnikami środowiskowymi i ekonomicznymi. Ponieważ wiele obszarów polityki, takich jak ochrona zdrowia i opieka społeczna, rynek pracy, energetyka, żywność, budynki lub polityka miejska, jest wysoce narażone na

skutki zmiany klimatu, brak zarządzania ryzykiem klimatycznym może mieć poważne negatywne skutki dla Europejczyków i wpływać na ich zaufanie do UE.

Komunikat określi zatem obszary, w których należy podjąć dalsze prace, aby lepiej zarządzać związanym z tym ryzykiem w UE. Celem jest zapewnienie decydującym możliwości podejmowania świadomych decyzji dotyczących akceptowalności ryzyka i kompromisów związanych z ograniczaniem tych zagrożeń.

Podstawa działania UE (podstawa prawna i analiza zgodności z zasadą pomocniczości)

Zmiana klimatu jest problemem transgranicznym (zarówno lądowym, jak i morskim) i wpływa na wszystkie państwa członkowskie, a także na stosunki UE z państwami spoza UE. Może to spowodować konieczność podjęcia działań na szczeblu UE w celu uzupełnienia i wzmocnienia działań krajowych, regionalnych i lokalnych. Ryzyko klimatyczne może również mieć istotny wpływ na realizację polityki UE. W związku z tym komunikat jest odpowiednim sposobem na rozpoczęcie identyfikacji poszczególnych podmiotów odpowiedzialnych za ryzyko oraz warunków przenoszenia ryzyka między różnymi szczeblami zarządzania.

Podstawa prawna

Podstawą niniejszego komunikatu jest art. 191 (środowisko) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE).

Praktyczna potrzeba działania na poziomie UE

Działania na poziomie UE są odpowiednie, biorąc pod uwagę możliwość przenoszenia ryzyka między różnymi szczeblami zarządzania i różnymi obszarami polityki, w których UE ma różne kompetencje. Komunikat stanowi również podstawę do zapewnienia, aby polityki i programy UE nie zwiększały ryzyka, lecz ograniczały je.

Zalecenia dotyczące zarządzania ryzykiem klimatycznym mogą mieć wpływ na szereg polityk UE. Przykładami obszarów, które należy rozważyć, są skutki dla działalności gospodarczej, zatrudnienia, jednolitego rynku, spójności terytorialnej, środowiska, energii, zdrowia publicznego, bezpieczeństwa żywnościowego, dystrybucji i handlu. Podczas przedstawiania propozycji kolejnych kroków w komunikacie rozważone zostaną obszary, w których skoordynowane podejście UE byłoby bardziej korzystne w porównaniu z alternatywnymi rozwiązaniami, biorąc pod uwagę kompetencje i obszary interwencji UE. Komunikat będzie wspierać gotowość i oparte na dowodach kształtowanie polityki w zakresie łagodzenia ryzyka klimatycznego.

B. Co ma osiągnąć inicjatywa i w jaki sposób?

Biorąc pod uwagę rosnącą częstotliwość i intensywność ekstremalnych zdarzeń pogodowych, takich jak powódzie, susze i fale upałów, oraz w oparciu o ocenę naukową Komisja zintensyfikuje swoje działania na rzecz poprawy gotowości na zagrożenia związane z klimatem w UE. Celem komunikatu jest zapewnienie, aby w przyszłych politykach UE możliwe było rozważenie i wyraźne podjęcie decyzji w sprawie dopuszczalnych poziomów ryzyka klimatycznego.

Strategia UE w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu zapewnia ogólne ramy służące zwiększeniu odporności UE na zmianę klimatu. W uzupełnieniu innych elementów strategii naukowej [sprawozdanie z europejskiej oceny ryzyka związanego z klimatem](#) określi, w jaki sposób ryzyko klimatyczne rozkłada się pod względem geograficznym i czasowym; w jaki sposób mogą się one narastać; jakie są kanały transmisji do systemów społecznych oraz jakie polityki lub organy są narażone lub są w stanie zająć się tymi kwestiami. Proces identyfikacji powinna wyjaśniać podział odpowiedzialności za ryzyko między instytucjami europejskimi a państwami członkowskimi.

W komunikacie zostaną uwzględnione dowody i przedstawione działania na rzecz zwiększenia odporności na zmianę klimatu zarówno w perspektywie krótko-, jak i długoterminowej. Mogłyby one obejmować działania mające na celu opracowanie polityk i programów sektorowych, lepsze wykorzystanie istniejących i opracowanie nowych narzędzi i podejść do działań UE, w zależności od dowodów przedstawionych w naukowym sprawozdaniu z europejskiej oceny ryzyka klimatycznego, za pośrednictwem procesów konsultacji i innych kanałów.

Prawdopodobne skutki

W komunikacie zostaną określone obszary kluczowe dla przeciwdziałania ryzyku klimatycznemu w przyszłych programach prac Komisji, wieloletnim programowaniu i wnioskach dotyczących polityki. Będzie on stanowić źródło informacji dla decydentów politycznych i decydentów na różnych szczeblach, aby ułatwić dokonywanie w nadchodzących dziesięcioleciach uzasadnionych i opartych na dowodach wyborów dotyczących zarządzania ryzykiem klimatycznym. Chociaż nie oczekuje się, że będzie on miał znaczące bezpośrednie skutki gospodarcze, społeczne lub środowiskowe, komunikat ma pomóc ograniczyć ryzyko klimatyczne i wesprzeć realizację celów zrównoważonego rozwoju.

Monitorowanie w przyszłości
Monitorowanie postępów w działaniach przystosowawczych jest realizowane zgodnie z wymogami prawa o klimacie i innymi ramami sprawozdawczości określonymi w tym celu.
C. Lepsze stanowienie prawa
Ocena skutków
Komisja nie przeprowadzi oceny skutków tej inicjatywy o charakterze nieustawodawczym. Wynika to z faktu, że komunikat będzie oparty na dowodach i ustaleniach niezależnego sprawozdania naukowego opublikowanego przez Europejską Agencję Środowiska. W sprawozdaniu należy zwrócić uwagę na obszary, w których przyszłe inicjatywy powinny uwzględniać ryzyko klimatyczne. Konkretnie zmiany następcze w unijnych politykach i programach sektorowych będą jednak podlegać wymogom lepszego stanowienia prawa, w tym ocenie skutków. W związku z tym, chociaż oczekuje się, że komunikat przyczyni się do zmniejszenia ryzyka klimatycznego, sam w sobie nie powinien on mieć znaczących bezpośrednich skutków gospodarczych, społecznych lub środowiskowych.
Strategia konsultacji
Zaproszenie do zgłaszania uwag ma na celu uzyskanie dodatkowych dowodów od szerokiego grona zainteresowanych stron na temat potrzeby i rodzajów działań na szczeblu UE w zakresie zarządzania ryzykiem związanym z zagrożeniami klimatycznymi. Uzupełnią one dowody zgromadzone w ramach procesu konsultacji, które będą stanowić podstawę sprawozdania naukowego z europejskiej oceny ryzyka związanego z klimatem oraz w ramach procesów konsultacji sektorowych prowadzonych przez różne departamenty Komisji.